

Jednolity dokument programowy na lata 2026–2028

Streszczenie



Rysunek 1: [Jednolity dokument programowy na lata 2026–2028](#)

Jednolity dokument programowy jest głównym instrumentem programowym Agencji Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA) i stanowi podstawę decyzji o finansowaniu działań operacyjnych Agencji. Określono w nim wieloletnie i roczne planowanie działań i zasobów Agencji, z zachowaniem spójności między celami strategicznymi, działaniami operacyjnymi i podziałem zasobów.

30 września 2025 r. zarząd EUAA zatwierdził jednolity dokument programowy na lata 2026–2028. W okresie programowania Agencja nada priorytet skutecznemu wdrażaniu paktu o migracji i azylu („pakt”) oraz realizacji swojego mandatu w zakresie monitorowania, zachowując jednocześnie elastyczność niezbędną do reagowania na zmieniające się trendy migracyjne i potencjalne sytuacje kryzysowe, które mogą wymagać dostosowania operacyjnych wyników działania i planowania finansowego.

Kontekst strategiczny

Jednolity dokument programowy na lata 2026–2028 opracowano w kontekście utrzymującej się presji migracyjnej i zmieniających się potrzeb azylowych we wszystkich państwach członkowskich. Pomimo postępów w tworzeniu wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA) nadal istnieją znaczne różnice między państwami członkowskimi pod względem podejścia proceduralnego, wskaźników przyznawania azylu, rodzajów przyznawanej ochrony oraz warunków przyjmowania. Różnice te przyczyniają się do wtórnych przepływów i podważają cel, jakim jest zapewnienie jednolitego traktowania osób ubiegających się o ochronę międzynarodową w całej Unii.

Celem paktu o migracji i azylu jest wyeliminowanie tych niedociągnięć poprzez wzmacnianie gotowości, usprawnianie reagowania kryzysowego oraz skuteczniejsze

osiąganie równowagi między solidarnością a odpowiedzialnością. Wraz z wejściem w życie aktów prawnych paktu w czerwcu 2026 r. rola Agencji we wspieraniu sprawnego funkcjonowania WESA będzie stopniowo wzrastać. W związku z tym oczekuje się, że obciążenie pracą EUAA, które wzrosło już po przyjęciu paktu, będzie nadal rosło zarówno w odniesieniu do działań stałych, jak i operacyjnych.

W tym kontekście w lutym 2024 r. osiągnięto porozumienie w sprawie zmiany wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027, w których przewidziano dodatkowe 190 mln EUR dla EUAA do 2027 r. Zwiększenie środków ma umożliwić Agencji wsparcie wdrażania paktu.

Plan działania i priorytety na lata 2026–2028



Rysunek 2: [Strategia EUAA na lata 2024–2029](#)

Jednolity dokument programowy jest zgodny z priorytetami polityki Komisji Europejskiej na lata 2024–2029 w dziedzinie migracji i azylu, co zapewnia spójność z szerszymi celami UE. Na podstawie strategii EUAA na lata 2024–2029 w wieloletnim programie prac określono cele Agencji w czterech głównych obszarach działalności: wsparcie operacyjne, szkolenia i rozwój zawodowy, wiedza w dziedzinie azylu oraz działania horyzontalne. W dokumencie tym określono siedem celów strategicznych na lata 2026–2028.

W rocznym programie prac na 2026 r. cele strategiczne przełożono na konkretne roczne cele ogólne i szczegółowe, podzielone na konkretne działania i dostosowane do dostępnych zasobów ludzkich i finansowych.

Pomoc operacyjna i techniczna



Rysunek 3: Wsparcie operacyjne EUAA na Lampedusie

Oczekuje się, że wraz z przyjęciem wniosków ustawodawczych w ramach paktu Agencja utrzyma znaczącą obecność operacyjną, a jednocześnie rozszerzy zakres swoich zadań na miarę dostępnych zasobów.

Agencja będzie nadal udzielać [pomocy operacyjnej i technicznej](#) państwom członkowskim w ramach [wieloletnich i krótkoterminowych planów operacyjnych](#), a także w ramach konkretnych planów projektowych.

Wsparcie pozostanie elastyczne i dostosowane do zmieniających się trendów migracyjnych, pojawiających się potrzeb i kontekstów operacyjnych. Kontynuacja dotychczasowego wsparcia, jak również uruchomienie nowych interwencji, będą opierać się na solidnym *procesie ustalania priorytetów*, z uwzględnieniem pilności sytuacji, spodziewanego wpływu, unijnej wartości dodanej, wykonalności interwencji oraz dostępnych zasobów ludzkich i finansowych Agencji. Ponadto zdolności operacyjne zostaną dodatkowo dostosowane, aby umożliwić EUAA wypełnienie nowych obowiązków wynikających z paktu.

Metodyki zapewniania jakości, narzędzia operacyjne i ujednoczone procedury będą stosowane w sposób spójny, a państwa członkowskie będą wymieniać się dobrymi praktykami i dalej ujednoczać planowanie ewentualnościowe na podstawie wspólnej metodyki. Wzmocnione zostaną ramy zarządzania rozmieszczaniem, aby umożliwić szybkie i skalowalne interwencje, a także wdrożony zostanie mechanizm obejmujący wszystkie operacje, służący do oceny, zgłaszania i eskalacji w odniesieniu do poważnych i powtarzających się podejrzewanych naruszeń praw podstawowych oraz międzynarodowych zobowiązań w zakresie ochrony. Wszystkie interwencje będą obejmowały strategie deeskalacji mające na celu wzmocnienie zdolności krajowych oraz zapewnienie długoterminowej stabilności.

Agencja będzie dalej zwiększać swoje zdolności szybkiego reagowania poprzez usprawnianie funkcji wsparcia, udoskonalanie planowania gotowości oraz opracowywanie operacji w ramach uzgodnionych zasad opartych na systematycznej ocenie potrzeb i ustrukturyzowanych procesach ustalania priorytetów. Rozmieszczanie będzie nadal przebiegać w ramach ustalonych mechanizmów, w tym poprzez angażowanie ekspertów zewnętrznych, a wspierać je będą narzędzia do zarządzania projektami, systemy monitorowania wyników, ścisła koordynacja z krajowymi punktami kontaktowymi oraz jasne wytyczne operacyjne. Wsparcie operacyjne może również

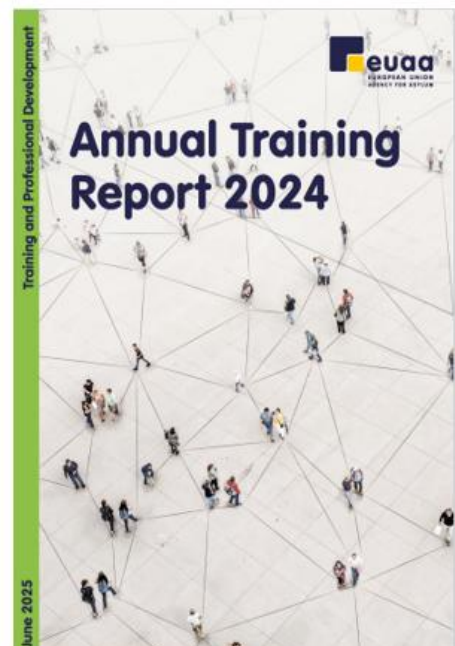
obejmować oddelegowanie zespołów wspierających zarządzanie migracjami, wraz z dostarczeniem lub uzupełnianiem infrastruktury, takiej jak sprzęt, biura tymczasowe, obiekty i podstawowe usługi, w tym tłumaczenie ustne, mediacja kulturowa i transport.

Zgodnie z ramami paktu EUAA będzie wspierać wdrażanie stałego mechanizmu relokacji oraz innych środków solidarnościowych, we współpracy z unijnym koordynatorem ds. solidarności. Pierwszeństwo będą miały państwa członkowskie, które borykają się z nadmierną presją na granicach zewnętrznych UE, oraz te, które zmagają się z poważnymi wyzwaniami związanymi z wtórnymi przepływami. Agencja będzie również nadal wspierać państwa UE+ we wdrażaniu i koordynacji programów przesiedleń i przyjmowania ze względów humanitarnych za pośrednictwem sieci ds. przesiedlenia i przyjęcia ze względów humanitarnych, dostosowanej do potrzeb pomocy operacyjnej, instrumentu wsparcia przesiedleń w Turcji i innych odpowiednich państwach trzecich, a także poprzez wsparcie dla programów sponsorowania prywatnego i uzupełniających dróg migracji.

Szkolenia i rozwój zawodowy

Szkolenia i rozwój zawodowy to kluczowe elementy wzmacniające systemy azylowe i przyjmowania w całej UE oraz sprzyjające większej spójności praktyk krajowych. Zgodnie ze swoim mandatem Agencja będzie nadal planować, opracowywać i realizować wysokiej jakości szkolenia dla pracowników EUAA oraz dla pracowników administracji krajowych, sądów i trybunałów, a także krajowych organów odpowiedzialnych za udzielanie azylu i przyjmowanie.

Dzięki ścisłej współpracy z odpowiednimi organami eksperckimi Agencja będzie dalej rozwijać europejski program szkoleń dla pracowników służb azylowych i tworzyć wspólnotę praktyków wspierającą ciągłe uczenie się i wymianę najlepszych praktyk w całej UE. Agencja będzie rozszerzać ofertę szkoleń w ramach tego programu i zarządzać nią według zidentyfikowanych potrzeb, zgodnie ze standardami jakości w zakresie szkolnictwa wyższego i kształcenia zawodowego oraz z poszanowaniem aktów prawnych paktu w miarę ich wchodzenia w życie. Dla państw członkowskich, których systemy azylowe i przyjmowania znajdują się pod nadmierną presją, zorganizowane zostaną ukierunkowane szkolenia i działania w zakresie rozwoju zawodowego, w tym ustrukturyzowane szkolenia dla członków zespołów wsparcia w dziedzinie azylu oraz interwencyjnej rezerwy ekspertów ds. azylu. Ponadto w odpowiedzi na konkretne



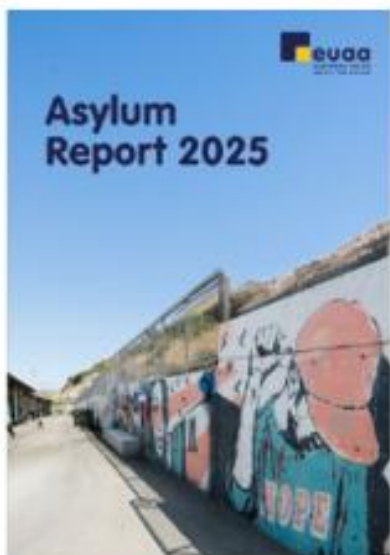
Rysunek 4: [Roczne sprawozdanie EUAA na temat szkoleń przeprowadzonych w 2024 r.](#)

wnioski organów krajowych opracowane i przeprowadzone zostaną działania szkoleniowe ad hoc.

Działania szkoleniowe będą również służyły wypełnieniu luk wykrytych za pośrednictwem mechanizmu monitorowania EUAA. Opracowane i zorganizowane zostaną odpowiednie szkolenia dla ekspertów uczestniczących w misjach monitorujących, a wyniki monitorowania będą systematycznie wykorzystywane do opracowywania ukierunkowanych działań szkoleniowych. Aby wesprzeć te działania, Agencja będzie dalej wzmacniać mechanizmy wyboru i mobilizacji ekspertów zaangażowanych w planowanie i organizację szkoleń w ramach wsparcia stałego, ad hoc i operacyjnego.

Poza granicami UE Agencja wzmocni wsparcie szkoleniowe dla krajów partnerskich w ramach działań na rzecz budowania zdolności, prowadzonych zgodnie ze strategią współpracy zewnętrznej EUAA. EUAA będzie udzielać tego wsparcia w ramach istniejącej współpracy oraz zgodnie z ustalonymi priorytetami i dostępnymi zasobami. W stosownych przypadkach Agencja prowadzi współpracę przy działaniach szkoleniowych z kluczowymi zainteresowanymi stronami, w tym z Komisją Europejską, agencjami ds. wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, UNHCR, IOM, Radą Europy oraz innymi sieciami i organizacjami szkoleniowymi, w tym podmiotami społeczeństwa obywatelskiego.

Wiedza i monitorowanie w dziedzinie azylu



Rysunek 5: [Sprawozdanie na temat azylu 2025](#)

Dzięki materiałom EUAA dostarczającym wiedzy na temat azylu organy krajowe mają lepsze narzędzia, by zwiększyć spójność w procesie podejmowania decyzji dotyczących ochrony międzynarodowej, szybciej wydawać decyzje oraz ujednoczyć warunki przyjmowania.

Zgodnie z celem paktu, jakim jest dalsze zwiększanie spójności, EUAA będzie nadal współpracować z państwami członkowskimi nad opracowywaniem wspólnych analiz i wytycznych EUAA dla krajów dotyczących głównych krajów pochodzenia, na podstawie informacji o krajach pochodzenia (IKP) gromadzonych przez EUAA. Na wniosek Komisji Agencja będzie również dostarczać informacje i analizy służące do wyznaczania bezpiecznych krajów pochodzenia i bezpiecznych krajów trzecich. Ułatwianiu wymiany informacji będą nadal służyć specjalistyczne sieci krajowe, wydarzenia i specjalne narzędzia, w tym system

zapytań o IKP, punkt informacyjny ds. IKP oraz portal medycznych informacji o kraju pochodzenia, dostarczający informacji na temat dostępności leków.

Aby poprawić orientację sytuacyjną i gotowość, Agencja będzie w dalszym ciągu zapewniać kompleksowy i aktualny przegląd sytuacji azylowej UE, w tym tendencji, procedur i praktyk w państwach UE+. Obejmuje to gromadzenie znormalizowanych danych, sporządzanie prognoz oraz opracowywanie strategicznych analiz, a także przygotowywanie raportów tematycznych i doraźnych. Działania te wspierają system wczesnego ostrzegania, prognozowanie, zapobieganie sytuacjom kryzysowym oraz planowanie ewentualnościowe, przyczyniając się bezpośrednio do wdrażania paktu. Agencja będzie również nadal sporządzać roczne sprawozdanie na temat sytuacji w dziedzinie azylu w UE.

Aby sprzyjać jakości, sprawiedliwości i skuteczności procedur azylowych i systemów przyjmowania, EUAA będzie dalej opracowywać standardy, wskaźniki, praktyczne poradniki, publikacje sądowe i inne narzędzia we współpracy z ekspertami z państw członkowskich oraz, w stosownych przypadkach, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Ocenie poddane zostaną wykorzystanie i wpływ tych narzędzi, między innymi poprzez analizę odniesień w krajowym orzecznictwie.

Ponadto od 2026 r. Agencja będzie w pełni realizować swój wieloletni program monitorowania – po przeprowadzeniu działań pilotażowych w 2025 r. W ramach tego pięcioletniego cyklu wszystkie państwa członkowskie będą monitorowane pod względem technicznego i operacyjnego wdrażania WESA. Metodyka monitorowania zostanie w razie potrzeby zaktualizowana, aby uwzględnić wejście w życie paktu.

Działania horyzontalne



Rysunek 6: [Strategia współpracy zewnętrznej EUAA](#)

Dobre zarządzanie pozostaje nadrzędnym elementem dążenia do doskonałości administracyjnej. EUAA będzie nadal wzmacniać systemy kontroli wewnętrznej, doskonalić planowanie strategiczne i ulepszać sprawozdawczość, a także procesy zarządzania i oceny.

Wykwalifikowana i oddana kadra pracownicza jest nieodzowna do osiągnięcia celów Agencji. Dobrostan i zaangażowanie pracowników będą nadal regularnie monitorowane za pomocą specjalnych ankiet.

Urzędnik ds. praw podstawowych będzie zarządzał mechanizmem rozpatrywania skarg, regularnie składał sprawozdania zarządowi Agencji i

przyczyniał się do zapewnienia przejrzystości poprzez przygotowanie rocznego sprawozdania EUAA na temat azylu.

Agencja będzie również zacieśniać współpracę z kluczowymi zainteresowanymi stronami, w tym z krajami partnerskimi spoza UE, w koordynacji z państwami członkowskimi i Komisją oraz zgodnie z rozporządzeniem w sprawie EUAA i unijną polityką stosunków zewnętrznych. Urzędnicy łącznikowi będą wspierać działania w państwach członkowskich oraz, w miarę dostępnych zasobów, w krajach partnerskich. Agencja będzie ściśle współpracować z Komisją Europejską, prowadząc działania informacyjne, przyczyniać się do kształtowania rzetelnego obrazu sytuacji w zakresie azylu i uchodźców oraz przeciwdziałać przekazywaniu informacji wprowadzających w błąd.

